

Advisering bij het Klimaatplan 2025-2035

Allereerst dank voor de mogelijkheid om de Nederlandse overheid te mogen adviseren over het milieubeleid en het Klimaatplan 2025-2035.

Vooraf:

Het Klimaatplan gaat in op de circulaire economie, wat een aardig uitgangspunt is. Echter zou veel meer moeite gestoken moeten worden in de overgang van een geld gedreven economie, naar een waarden gedreven economie, ook wel brede welvaart genoemd. Er zijn eerste aanzetten gedaan naar deze brede welvaart, maar dat staat in een schril contrast met alle druk die gegeven wordt aan de geldelijke economische groei. De altijd noodzakelijk geachte economische groei van het BBP is een fundamenteel probleem voor een duurzame wereld. Nederland zou op zoek moeten naar een rijkere invulling aan 'groei' dan louter een plat 'steeds meer'.

In het klimaatplan wordt op vele plaatsen gesproken over CO2 uitstoot. Daarbij dienen we ons steeds te realiseren dat elke CO2 uitstoot komt bovenop het al enorm hoge CO2 gehalte dat al in de atmosfeer zit. Daarbij zit in het klimaatsysteem een na-ijl effect, zodat het klimaat dat past bij de huidige hoge CO2 gehalte, pas over zo'n 30 jaar wordt bereikt. Dus zelfs wanneer we vanaf vandaag het CO2 gehalte perfect gelijk te houden, dan nóg zal de temperatuur de komende jaren verder toenemen. Daarom is een snelle teruggang nodig in CO2 uitstoot, zodat de CO2 opname door de natuur kan beginnen het CO2 gehalte in de atmosfeer omlaag te brengen. Er liggen gelukkig 30 Regionale Energiestrategieën, die hieraan bijdragen. Maar dat kan nog veel ambitieuzer en lokaal gedragen. Zie hier de aanwijzingen daarvoor:

<https://res.urgenda.nl/wp-content/uploads/Tussen-kolen-en-Parijs.pdf>

Willen we mensen meekrijgen, dan is het nodig dat de noodzaak voor verandering op andere wijze duidelijk gemaakt wordt en moeten de voordelen veel beter worden benoemd en aangetoond. Voor mensen die zelf niet kunnen investeren, moeten er fondsen komen. Laat de CO2-prijs maar stijgen, liefst middels een flinke CO2-belasting en gebruik een deel van dit geld om dat terug te sluisen naar mensen.

Per artikel:

Artikel 1.1: Rechtvaardig klimaatbeleid (blz 7)

Reactie: Wat uitmuntend dat in dit klimaatplan het principe geformuleerd wordt, dat degenen die het meest vervuilen ook het meest betalen. Dat zal het draagvlak van de transitie danig vergroten. Daarbij zullen ook grote bedrijven moeten worden meegenomen, met name Schiphol, Tata-steel, Shell en de Rotterdamse haven moeten hierin meegenomen worden. Er is een overzichtelijk lijstje met zo'n 30 zeer vervuilende bedrijven waarvan de klimaatplannen allemaal een onvoldoende scoren, op die manier zal uw klimaatplan nooit voldoende zijn (zie daarvoor de link hieronder). Daarom raad ik u aan om het gehele bedrijfsleven van Nederland, te beginnen met deze. En ik raad u dan ook sterk aan om elk van deze bedrijven geen belastingvoordelen of andere subsidies meer te bieden totdat hun klimaatplan wel voldoet aan minimaal de eisen van het Parijs akkoord.
<https://milieudefensie.nl/actueel/klimaatcrisis-index-grote-vervuilers-scoren-allemaal-een-onvoldoende>

Artikel 2.1: Maatschappij, de paragraaf over rechtvaardigheid (blz 16)

Reactie: Twee derde van het gasverbruik door Nederlandse bedrijven en instellingen is vrijgesteld van energiebelasting. Voor grootverbruikers die nog wél worden belast, geldt een veel lager tarief dan voor andere bedrijven. Als deze belastingvoordelen worden afgeschaft, kan het geld dat

daarmee vrijgemaakt wordt, worden aangewend om mensen met lage inkomens te helpen met het isoleren en verbeteren van hun huizen.

Artikel 2.2: Technologie (blz 18)

Reactie: Wanneer de regering werkelijk in wil zetten op zonne-energie, zal de salderingsregeling voor zonne-energie moeten blijven. Daarmee is het bezit van zonnepanelen veel rendabeler. Deze regeling zou uitgebreid moeten worden naar warmtepompen, isolatie en andere verduurzamingsmaatregelen.

Artikel 2.3: Wetenschap (blz 18)

Reactie: De wetenschap vertelt ons dat we veel sneller en ambitieuzer moeten zijn, willen we klimaat-ontwrichting voorkomen. De klimaatplannen van alle landen samen, wijzen nu naar een catastrofale temperatuurverhoging van 2,7°C. Zie ook de link hieronder. Vandaar dat juist Nederland als rijk land een veel ambitieuzer klimaatbeleid dient te voeren en hierin een voortouw moet nemen.

<https://climateactiontracker.org/>

Wanneer Nederland en Europa niet veel sneller de uitstoot naar beneden brengen dan wat er nu gepland staat, dan zullen de milieurampen niet te overzien zijn. Elke euro die nu wordt uitgegeven om de klimaat-ontwrichting tegen te gaan, zal een veelvoud daarvan aan schade voorkomen in de toekomst. Dit verhaal zal de Nederlandse regering ook veel duidelijker moeten uitdragen. Het zal het draagvlak voor verdergaande maatregelen versterken. Bovendien moeten deze maatregelen al heel snel effect sorteren, om de doelen van 2030 nog te halen. Dus het is al te laat om nog aan nieuwe belastingmaatregelen te denken, beter kunnen bestaande belastingmaatregelen worden bijgestuurd. Het was het Planbureau voor de Leefomgeving die dit ook al duidelijk maakte: <https://www.pbl.nl/actueel/nieuws/klimaatdoel-2030-raakt-uit-zicht-extra-beleid-met-snel-effect-nodig>

Artikel 2.4: Mondiaal, Europees en Nationaal beleid (blz, 19)

Reactie: Het klimaatplan meldt dat er 'Scherpe Doelen, Scherpe Keuzes' zijn gemaakt. Er worden echter nog grote kansen gemist, zolang grootverbruikers van gas nog zijn vrijgesteld van energiebelasting. Dit kan een belangrijke inkomstenbron zijn om milieubeschermdende maatregelen mee te bekostigen.

De Nederlandse staat steunt met exportkredietverzekeringen (via Atradius DSB) projecten van Nederlandse bedrijven in landen waar risicovolle situaties heersen die het slagen van hun project bedreigen. Het grootste deel van die steun gaat naar vervuilende bedrijven in de fossiele industrie. Als de politiek daarom zou besluiten om geen olie- en gasgerelateerde steun te verlenen, helpt dat Atradius enorm om de energietransitie in de buitenlandse handel/investeringen te bevorderen.

Artikel 3.1: Kader – Reductiepad naar een klimaatneutraal Nederland (blz 23)

Reactie: In figuur 2 worden de emissiereducties van verschillende sectoren weergegeven. Daarin blijft nog een aanzienlijke uitstoot over van de landbouw. Dit zou sterk verminderd moeten worden. De eenvoudigste weg daartoe is de reductie van het aantal dieren in de veehouderij. Dat zal snel vorm moeten krijgen met een goede vergoeding voor boeren die bereid zijn te stoppen. Daarbij zal ook de vraag naar vleesalternatieven gestimuleerd moeten worden.

Artikel 3.2: Sleutelfactoren (blz 27)

Reactie: De overheid stelt voor om twee kerncentrales te bouwen in Nederland. Dat vind ik onaanvaardbaar. Bij de productie van kernenergie ontstaat radioactief afval. Dit kernafval blijft als geheel steeds zeer lange tijd radioactief: tot maximaal 240 000 jaar. In die gehele periode dient het afval goed afgesloten bewaard te worden. Mensen en dieren mogen er niet mee in aanraking komen:

het moet totaal geïsoleerd zijn van de omgeving. Want ook als het in het grondwater of in de bodem terecht komt zullen mens en dier uiteindelijk radioactief worden besmet en kunnen ze ernstig ziek worden. Er is wereldwijd nog een definitieve opslag gevonden hiervoor, want hoe ziet de wereld er uit over 240.000 jaar? Vergelijk dit eens met hoe de wereld er 240.000 jaar geleden uitzag. Zolang hiervoor geen goede oplossing is gevonden is het onverantwoordelijk om nog meer kernafval

Het hele proces van vergunningverlening en bouw van kerncentrales duurt gemakkelijk 20 jaar of langer. Een kerncentrale komt daarmee zeker te laat om bij te dragen aan de 2030 doelen en mogelijk ook voor de 2050 doelen. Een kerncentrale levert geen CO₂ neutrale energie, zoals water-, wind- en zonneenergie wel doen. Het delven en verrijken van uranium kost veel CO₂, evenals de bouw van kerncentrales. Verder levert het geen onafhankelijkheid op van het buitenland, aangezien de grondstoffen niet uit Nederland komen. Daarnaast is Uranium een eindige grondstof, net als olie, dus geen permanente oplossing zoals zon, wind en waterkracht.

Mijn raad is om in plaats van kernenergie in te zetten op slimme elektrische oplossingen. Elektriciteit uit zon, wind en water kan men lokaal uitwisselen en opslaan. Er zijn volop innovatieve manieren om energie op te slaan. Vraag een aanbod dient lokaal op elkaar afgestemd te worden en excessen kunnen opgevangen worden middels groene waterstof. Zo hebben we een duurzaam energiesysteem, dat geen externe grondstoffen behoeft.

Artikel 3.3: De Transitie in Sectoren – Industrie (blz. 37)

Reactie: Het Nederlandse staatsbedrijf Energiebeheer Nederland (EBN), voor 100% eigendom van de staat, participeert in opsporing en winning van gas en olie in Nederland en het Nederlandse deel van de Continentale Plaat. Dit is een voorbeeld van oude-economie-denken, hier moeten we afscheid van nemen. Als EBN zou mee-investeren in onderzoek en ontwikkeling van hernieuwbare energiebronnen, kunnen industriële bedrijven in Nederland weer floreren zonder verder te vervuilen.

Artikel 3.3: De Transitie in Sectoren – Nationale mobiliteit en transport (blz. 43)

Reactie: In de mix van energiebronnen mogen de diesel en kerosine van Neste niet ontbreken, zij zijn gemaakt uit afvalstromen van organisch materiaal. Daarmee zijn ze minstens 90% CO₂ neutraal. Terwijl het gebruik geen enkele extra investering vraagt van het wagen- of vliegtuigpark. Dit type brandstoffen zou met belastingvoordelen meer gestimuleerd moeten worden. Hier de site van dit bedrijf:

<https://www.neste.nl/>

Artikel 3.3: De Transitie in Sectoren - Internationale lucht- en Scheepvaart (blz. 44)

Reactie: Kerosine, een fossiele brandstof van het vliegverkeer, is nog steeds vrijgesteld van BTW. Dit kan niet langer. Op stroom voor treinen en benzine en LPG voor auto's wordt wél BTW geheven. Ook wordt er geen belasting geheven over vliegtickets (zowel voor binnenlandse als buitenlandse vluchten); ook daarover moet BTW geheven worden. Gezien de omvang van het vliegverkeer in Nederland zal dat een enorme nieuwe inkomstenbron opleveren, die gebruikt kan worden voor het ontwikkelen van duurzame mobiliteitsoplossingen (zoals beter en goedkoper openbaar vervoer).

Artikel 3.5: Opbouw circulaire economie - er zijn betere financiële prikkels nodig (blz. 52)

Reactie: In deze paragraaf wordt gesproken over Groene groei. Maar spreken over 'groene groei' is misleidend het is greenwashing, stelt een studie in The Lancet, omdat deze landen er niet in slagen om hun emissies voldoende terug te dringen. Hoe de zaken er nu voor staan zouden de elf landen 'best presterende landen' er gemiddeld meer dan tweehonderd jaar over doen om hun uitstoot tot bijna nul terug te brengen. Daarbij zouden ze in totaal meer dan 27 keer hun eerlijk deel van het

wereldwijde koolstofbudget uitstoten. Dus ik raad aan om de term 'Groene groei' niet langer te gebruiken in welke vorm dan ook.

[https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196\(23\)00174-2/fulltext](https://www.thelancet.com/journals/lanplh/article/PIIS2542-5196(23)00174-2/fulltext)

Ook een politiek project van de WUR rond groene groei was erg teleurstellend. Zie hier:

<https://edepot.wur.nl/519295>

De overheid nog altijd een grootaandeelhouder van de ABN AMRO bank. En daarom kan de overheid deze bank ook aansturen om enkel nog circulair te investeren. De laatste jaren zijn wel de investeringen in de fossiele industrie teruggelopen, maar er moet meer geïnvesteerd worden in hernieuwbare energie.

Artikel 5.1: Samenwerking met anderen: Burgerberaad (blz 71)

Reactie: Het is fijn dat het Burgerberaad er nu echt gaat komen, ook al is er het nodige op aan te merken. Helaas zijn voor dit Burgerberaad enkel beperkte onderwerpen gekozen, namelijk: eten, spullen gebruiken en reizen. Dit lijkt vooral gericht op de eigen verantwoordelijkheid van de burger. Terwijl het juist de industrie is die de hoogste uitstoot heeft, namelijk 32%. Zie hier:

<https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-broeikasgassen/welke-sectoren-stoten-broeikasgassen-uit->

Maar dit burgerberaad wordt het meest ondermijnd doordat de tweede kamers enkel een besprekingsplicht heeft voor de adviezen uit het burgerberaad. Op die manier wordt juist de ontluikende sympathie en maatschappelijke goedkeuring volledig ondergraven.

Ik raad aan om vooraf te bepalen, dat minimaal de helft van de aanbevelingen uit het burgerberaad moet worden aangenomen. Alleen op die manier heeft het burgerberaad de invloed die het moet hebben om geloofwaardig te zijn. Dit moet natuurlijk zeer snel geregeld worden, vóórdat het burgerberaad met adviezen komt.

Hierbij pleit ik voor een jaarlijks klimaat burgerberaad. Dat is een veel inclusievere consultatiemethode. De huidige internetconsultatie is nauwelijks openbaar bekend gemaakt, is ondoorzichtig in haar besluitvorming, kan door de lobby van grote bedrijven makkelijk beïnvloed worden en is daardoor weinig democratisch of inclusief.

En voor het eerstkomende jaarlijkse klimaat burgerberaad raad ik de volgende onderwerpen aan: de haven van Rotterdam en haar uitstoot, de 30 grootste vervuilers uit de lijst van Milieudefensie, aanpassingen van de industrie: met name de Chemische-, Basismetaal- en Olie-industrie, die de grootste impact leveren en de kleinste afnames laten zien.

Zie hier:

<https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-broeikasgassen/welke-sectoren-stoten-broeikasgassen-uit->

Afsluiting:

Zoals gemeld is een sterk verbeterd milieubeleid noodzakelijk, aangezien de huidige plannen samen tot 2,7°C opwarming leiden wat grote klimaatrampen voortbrengt. Ik ga er vanuit dat de verschillende inzendingen van de internetconsultatie hier een nuttige bijdrage aan leveren. Succes met het invoegen van al deze extra input.